

Гъэтхапэм и 17-р —  
Адыгэ Республикаэм  
ипарламентаризмэ  
и Маф

Адыгэ Республикаэм  
илыкю къулыкъухэм  
ядепутатхэу  
лытэныгъэ  
зыфэтшыхэр!

Адыгэ Республикаэм ипар-  
ламентаризмэ и Мафэ феш/  
тышьуфэгушло!

Адыгэ Республикаэм идепу-  
татхэу хэдзаклохэм яфедэхэр  
къэзыгъэгъунэхэрэм, цыфхэм-  
ре хабзэмрэ зээзыгхэрэм,  
щыэныгъэм ильэныкю зэфэ-  
шьхаяфхэм афэхъурэ зэхъо-  
кыныгъэхэм законодательнаэ  
лъапсэхэр къафыхэзыхыхэрэм  
ящытхъу непэ тэло.

Адыгэ Республикаэм игъэцэ-  
клю хэбзэ, илыкю къулыкъу-  
хэм, чыпэ зыгъэлорышэжъы-  
нимкэ икъулыкъухэм язэдэлэ-  
жъэнэгъэ Адыгэ Республикаэм-  
кэ мэхъанэшко и. Республика-  
эм шэпхээ-правовий лъэпсэ  
дэгүү зэрилэм ишүагъэкэ эко-  
номикэми, социалнэ лъэнэ-  
кьоми непэ нахь зашумомгыу,  
Адыгэим ихэхъоныгъэкэ мэ-  
хъанэшко зилэ пшэрыльхэр  
аъзаклэх, цыфхэм ящыэкэ-  
лосукэ зыкъеъэзэгъэнымкэ  
амалхэр зэраххэх.

Адыгэ Республикаэм и Къэ-  
ралыгъо Совет — Хасэм, му-  
ниципальнэ образованиехэм  
ялтыкю къулыкъухэм ядепутат-  
хэм мы мафэм тхашууегъэ-  
псэу ятэло япшэрыльхэр дэг-  
ьюу зерагъэцаклэрэм, Адыгэим  
ис цыфхэм яфедэхэм якъэгъэ-  
гүнэн яшылкъеу зэрэдэлажьэ-  
хэрэм афэши.

Ныбджэгүү лъаплэхэр, псау-  
ныгъэ пытэ шыуиэнэу, хэбзэ-  
гъеуцуунымкэ гъехъэгъаклюхэр  
шүүшүнэу, гухэлышлоу шууи-  
энэхэр къижүудэхъунэу, шэны-  
гъэу, амалуу шууиэр цыфхэм  
ящыэкэ-лосукэ зыкъеъэгъэ-  
лэтишт пшэрыльхэм язэшо-  
хын тапэкли фэжүгъэлорышэ-  
нэу шууфэтэло!

Адыгэ Республикаэм  
и Лышхъяэу, Урысые  
политикэ партиеу  
«Единэ Россиием»  
и Адыгэ шъолыир къутамэ  
и Секретарэу  
Къумпый Мурат

Адыгэ Республикаэм  
и Къэралыгъо Совет —  
Хасэм и Тхъаматэу  
Владимир НАРОЖНЫЙ

## Анахь дэгъоу зыкъагъэлъэгъуагъ



Мы мафэхэм «2021-рэ ильэсүүм икэлэгъэджэ анахь дэгъу» зыфи-  
лорэ Урысые зэнэкъокъум имуниципальнэ уцуугоу Мыекъуапэ щы-  
къуагъэм изэфэхысыжъхэр мы мафэхэм къэнэфагъэх.

Мыекъуапэкэ анахь кэлэ-  
егъэджэ дэгъоу къыхахыгъэр  
поселкэу Севернэм дэт гурит  
еджаплэу N 27-м географиекмкэ  
икэлэгъэдажэу Лидия Пыш-  
ненкэр ары.

Юфтхабзэм изэфэхысыжъ  
лицееу N 35-м щыкъуагъ. Аш  
хэлэжъагъэх Мыекъопэ къэлэ  
администрацием гъесэнгъэмкэ.

и Комитет ипащэу Ольга Рома-  
ненкэр, Мыекъуапэ инароднэ  
депутатхэм я Совет итхаматэу  
Джарымэкъо Азмэт, «2020-рэ  
ильэсүүм икэлэгъэджэ анахь  
дэгъу» зыфиорэм хэлэжъагъэр,  
республикэм теклонигъэ къышы-  
дээзыхыгъэ, Урысые зэнэкъокъум  
иифинал ихэгъэ Сергей Левчен-  
кэр. Ахэр кэлэгъэдажэу зэнэ-

къокъум хэлэжъагъэхэм афэгу-  
шыагъэх, дипломхэр үккэ шу-  
хъафтынхэр афагъэшьшагъэх.

Шүгү къэдгэкъыжын, Уры-  
сые зэнэкъокъум имуниципальнэ  
ууцуго мэзаем и 17-м къы-  
шэгъэжъагъэу и 26-м нэс Мыекъуапэ щыкъуагъ. Зэклемкэ  
икэлэгъэджэ нэбгыритф аш  
хэлэжъагъ. «Методическая ма-

стерская», «Классный час»,  
«Мастер-класс» үккэ «Урок»  
зыфилохэрэмкэ кэлэгъэдажэ-  
хэм заушетыгъ. Ятлонэрэ ууц-  
гъом гъесэнгъэм епхыгъэ  
упчлэхэр зэхафыгъэх.

Анахь дэгъоу зыкъеъэгъэлъэ-  
гъогъэ Лидия Пышненкэм джы  
республике зэнэкъокъум зыфе-  
гъэхъазыры. Джащ фэдэу, ха-  
гъеунэфыкыре чыпэ кыдэ-  
зыхыгъэ Цундышкэ Лариси  
республике зэнэкъокъум хэлэ-  
жъэшт. Гурит еджаплэу N 15-м  
хыисалымкэ кэлэгъэдажэу аш  
лоф ешэ.

**ДЕЛЭКЬО Анет.**  
Сурэтыр Мыекъопэ къэлэ  
администрацием къытлэгъэ-  
хъагъ.

# Мэлышльфэгъум и 20-м шомыкIэу

УФ-м и Президентэу Владимир Путиним бюджетым епхыгъэу Ioф зышшэхэрэм ялэжьапкIэхэм, къэгъэльгэйонэу зыкIэхъанхэ фаехэм ахэр зэрэдиштэхэрэм афэгъэхыгъэ къэбарыр къэктэрэ мэлышльфэгъум мазэм и 20-м шомыкIэу къагъэхъазырынэу унашьо къышыгъ. Правительствэм и Тхаматэу Михаил Мишустинимрэ шъолтырхэм апшъэрэ пэшэ IэнатIэр ашызыыгъыхэмрэ ар зипшъэрыльэу ыгъэнэфагъэхэр.

гъэу Ioф зышшэхэрэм къагъахъэрэр лэжьепкIэ анахь макIэу шъолтырим щигъэнэфагъэм кластьхъагъ, нэужими аш тетэу хахьозэ льыкIотэн фаеу щит. Апшъэрэ еджапIэхэм якIэлэгъаджэхэм, врачхэм ыкIи научнэ Ioфышихэм къагъахъэрэр лэжьепкIэ анахь макIэм фэдитIум къышымыкIэнэу унашьом къышцо.

Ильесуу тызыхьетым имэзэе и 10-м Владимир Путиним зэхэсгыгъоу илгээхэм уштэгпэ институтэу Сыбыр лэгнэхькъом щигъэнэхэм ашыц, инаучнэ Ioфыши ёзыкыфигъази, илэжьапкIэ зэрэмакIэм пae къызетхъаусыхылIэм ыуж, бюджетым епхыгъэхэм къагъахъэрэм ынаалэ тыридзагъ. Аш ыуж УФ-м и Правительствэм и Тхаматэу Михаил Мишустиним бюджетым епхыгъэ къулыхъухэм яофишихэм ялэжьапкIэ ёзыфедизим фэгъэхыгъэ доклад къагъэхъазырынэу УФ-м Ioфышихэм ыкIи цыфхэр социальнэу къэхъумэгъэнхэмкIэ и Министерствэ пшъэрыль фишигъ.

Анализыр зашыкIэ, зэкIе Ioфышихэм ыкIи нэмыкIэу үүтхэм ялэжьапкIэ шъхъаф-шъхъафуу, гуртымкIэ льыташьэу, къагъэльгэйоныр шлоу зимыэ Ioфуу щит.

Шъугу къэдгэкIыжын, УФ-м и Президент ижъоныгъоу илээсэу илэр къыдалытэнхэ фае. Джаш фэдэу къулыхъум благъэу 2018-м нэс, бюджетым епхы- ашца, аш игуадзэ, бухгалтер шъхъа-



## ТыфэгушIo!

Ильес пчыагъэ хъугъэу исэнхьат фэшлыкъэу, иштихуу аригъаэ «Адыгэ маќэм» Ioф ўзышшэрэ Хүйт Нэфсэт июбилей хегъеунэфыкы.

Нэфсэт, псауныгъэ пытэ уилэу, уильфыгъэхэм, ахэм къакIэхъухъагъэхэм уадатхъэу, яхъяр нэмыкI умылэгъоу, шлоу, дахэу мы дунаим тетыр уигъогогоу ушызэнэу пфэтэло.

«Адыгэ маќэм» иофишихэмэр.

# ЯIo зэхэльэу Ioф зэдашIэ

Зыныбжь имыкъуугъэхэм хэбзэукъоныгъэхэр зэрамыхъанхэм фэш анахьэу анаэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэм щитегуущылагъэх мыш фэгъэзэгъэ республикэ комиссием зичээзыу зэхэсгыгъоу тыгъуасэ илгээм. Аш тхамэтагъор щизэрихъагъ АР-м ивице-премьерэу Наталья Широковам.

Адыгэим хэгъэгу клоцI Ioф-хэмкIэ и Министерствэ къызэрритырэмкIэ, зыныбжь имыкъуугъэхэм хэбзэукъоныгъэхэр зэрамыхъанхэм, наркотикхэр амьгъэфедэнхэм, аш да��оу

ахэм яфитынгъэхэр къэхъумэгъэнхэм фытегъэпсыхъэгъэ оперативнэ-пшшорыгъэшь Ioфтыхъабэхэр республикэм щизэрихъокых.

Джаш фэдэу шъолтыр къэ-

ралыгъо программэу «Гъэсэнгъэм хэхъоныгъэ ышшынгъэм» ёзыфилорэм къыдыхэлтыгъэ АР-м гъэсэнгъэмрэ шээнгъэмрэкIэ и Министерствэ хэбзэухъумэкло ыкIи муни-

ципальнэ къулыхъухэр игүүсэхэу мы Ioфышихэм чыпIэхэм ашызэхашэ.

Профилактическэ учетым хэт зыныбжь имыкъуугъэхэр зэреджэхэрэр, кружокхэм ыкIи секциихэм зэрэкIохэрэр аупльэклих. 2020-рэ ильесым иятлонэрэ ильесныкъо аш фэдэ къэллэджэкло 393-рэ республиком шатхыгъ.

ГумэкIыгъоу, щыкIагъэу къэцухэрэр игъом дэгъэзыжыгъэнхэм фэш ведомствэхэм ялэ зэхэльэу Ioф зэдашэн зэрэфаэр Наталья Широковам хигъэунэфыкыгъ.

Ізтахъохэм япсауныгъэ агъэ-

пытэним фытегъэпсыхъэгъэ Ioфтыхъабэзэ зэхашэхэрэм къатагуущылагъ Адыгэим псауныгъэр къэхъумэгъэнхэмкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Максим Коробкэр. Ильес 15 — 17 зыныбжьхэу пшшорыгъэшь медицинэ уплъэклунхэм къахиубытэхэрэм япчыагъэ 2019-рэ ильесым процент 63-рэ хүщтыгъэмэ, блэкIыгъэ ильесым ар процент 72-рэ къэхъагъ.

Зэхэсгыгъом хэлэжьагъэхэр нэмыкI Ioфыгиохэм ахэпльагъэх, анахьэу анаэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэр агъенэфагъэх.



# Узыр пэшпорыгъэшьэу къыхэгъэшыгъэным фэшI



Ильес къэс зэхашэрэ Ioфтыхъабэзэу «Сердце для жизни» зыфилорэм мы мафэхэм Адыгэим щэкло.

Республикэм щыпсэухэрэр япсауныгъэ нахь лъыпплэнхэр, гу-лъынтфэ узхэр пшшорыгъэшьэу къыхэгъэшыгъэнхэр арь пшшэрыльыр. Лъэпкэ проектэу «Псауныгъ» зыфилорэм ильэнэйко шъхъаэхэм ашыц гу-лъынтфэ узхэм апшшуекIогъэнхэр.

Мазэм къыкIоцI медицинэ профилактическэ и Гупчэм Ioфышихэм студент-волонтерхэр ягъусэхэм предприятиехэр къакIухъэхээз уплъэклунхэр ашых. Шоигъоныгъэ зиэхэм гур, лъыдэклияар ыкIи нэмыкIхэр аупльэклих эльэкIыщт. Ioфтыхъабэзэм къыдыхэлтыгъэу предприня-

тихэм Ioф ашызышшэхэрэр зыфесакъыжынхэм, лъыдэклияар лъыпплэнхэм анаэ тырадзэним къыфащаагъэх.

Мы мафэхэм ПенсиехэмкIэ фондым Ioфышихэм адэжь щылагъэх. Нэбгыре 47-мэ япсауныгъэ изытэ аупльэклигъ. Ахэм ашыщэу 17-мэ лъыдэклияар ялэу агъэунэфыгъ.

— Спортым зэрэпымыльхэр, макIэу зэрэзекIохэрэр, тэрээзэ зэрэмышхэхэрэр арь анахьэу япсауныгъэм изытэ зээзыгъахъэрэр. Арышь, пшшорыгъэшьэу узхэр къыхэгъэшыгъэнхэр, игъом медицинэм иучреждение-

хэм якIолэнхэр арь пшшэрыль шъхъаэу щитыр, — къыуагъ медицинэ профилактическэ и Гупчэм иврач шъхъаэ.

Ioфтыхъабэзэм къыдыхэлтыгъэу республикэм ит организацихэр гъэтхэпэ мазэм къакIухъэх. Нахь игъэклотыгъэу аупльэклих ыкIи зээзэнхэ фаеу къа-хэкIырэх макIэп, ахэм япсауныгъэ къаухъумэним фэш ашэнэу щыхэр къафалотагъэх. Іашлу-шүшүхэр къызыщыдагъэкIыре фабрикэу «Сластенам» Ioфышихэм адэжьи мы мафэхэм щылагъэх.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Гъэтхапэм и 17-р — Адыгэим ипарламентаризмэ и Маф

## Тарихъыр кІэкІэу

1992-рэ ильэсүм игъэтхэпэ мазэ и 17-м Советскэ Социалистическэ Адыгэ Республиком и Апшэрэ Совет иапэрэ зэхэсигьо кызызахыгъагь. Ары мы мафэр Адыгэим ипарламентаризмэ и Мафэу хагъэунэфыкынам лъапсэу фэхъугъэр.



1990-рэ ильэсхэу, къералыгъом иобщественнэ-политическэ щылакэ, экономикэм кыныгъохэр мымакіеу кызызши-зэгличихэр Адыгэим и Парламент ильэпсын тэфагь. Апдэдэ ащ Адыгэим и Апшэрэ Совет зэрдэжгэагъаэхэр. 1991-рэ ильэсүм итыгъэгъазэ уцогъуиллеу ащ идепутатхэр хадзыгъагъэх. Депутат нэбгыри 100-у ащ хэхэгъагъэм щыщэу 45-р адаггагъэх, 49-р урысыгъэх, нэбгырихыр нэмыхи лъэпкъхэм ашыщыгъэх.

Нэужум, 1993-рэ ильэсүм, Адыгэим республике статус илэ

зэхъум, мы органын Хэбзэгъэуцу Зэлукэ ўцлэнэу ашыжыгъ. 1996-рэ ильэсүм ишлэ мазэ кыщегъэжъаэу Адыгэ Республиком и Къералыгъо Совет — Хасэу щит. 2000-рэ ильэсүм ар палаттило агошгъагь, ау, ильэсипш зытешлэ ужым, зы палате ашыжыгъ.

Непэ АР-м и Къералыгъо Совет — Хасэм депутат 50 хэт, лъэнэйко зэфэшхъафхэм афэгъэзэгэе комитетхэмкэ зэтэутыгъ, ахэр 7 мэхъух, статусымкэ, регламентымкэ ыкыи депутат этикэмкэ комиссие ил.

Республиком ихэбзэ гъэц-

кэкло күүлыкъухэм юф адашээз парламентариехэм хэбзэгъэуцен юфыр лъагъэкуатэ. Гъесэнгъэм, псауныгъэм икъеухъумэн, цыфхэр социаль-

нэу къэухъумэгъэнхэм, нэмийкыбэхэм альэнэйкокэ законо-проектхэм юф адашээ, законхэр аштэх, бюджет зэфыщытыхи-хэм, хэбзэлахъхэм афэгъэхьы-

гъэхэм ягъэкэжын фытегъэ-псыхъэгъэ хэбзэгъэуцугъэхэм япроектхэми адэлажьэх.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

## Гъэтэрэзыжынхэм атегущыгъэштых

Юфшэн язэнүм ехыллэгъэ законым гъэтэрэзыжынхэу фашыщтхэм Урысые Федерацаем ишьолыр пстэуми ашатегущыгъэштых.

«Партиехэм ядепутатхэри, профсоюзхэм ялыклохэри, экспертихэри ахэм ахэлэжэштых.

Законопроектыр ятлонэрэ хэпплэгъум фагъэхъазыр зыхъукэ, предложениеу къахыгъэхэр къыдалытэштых. Цыфкуп заулэмэ юпылэгъу тедзэ яягъотыгъэнам фэгъэхъыгъэ афэшыгъэн зэрэфаем фэгъэхъыгъэ гъэтэрэзыжынхэм

къащахынхэу тэгүгъэ. Апэрэ чээзыу гүшүээр зыфэгъэхыгъэр специалист ныбжыкэхэм, сэкъатынгъэ зиэхэм, пенсием зиклогу къэсхэрэм яфедэхэр къеухъумэгъэнхэр ары. Социальнэу дэеу ухумэгъэ цыфхэм Юфшэн къязытыхэрэм фэгъэкотэнгъэхэр афэшыгъэн зэрэфаем фэгъэхъыгъэ гъэтэрэзыжынхэм

шьолырхэм къащарагъэштэнэу кысщэхъу. Урысые Федерацаем и Президентэу Владимир Путиним джащ фэдэ шьолырьль Правительствэм фишигъигъ», — кылуагь Андрей Исаевым.

Шыгу къэтэгъэжыы цыфхэм Юфшэн язэнүм фэгъэхъыгъэ законым фашыжэш ашлонгийо гъэтэрэзыжынхэм пар-

тиеу «Единэ Россием» мэзэм и 18-м Къералыгъо Думэм зэрэрихыялагъэхэр. Партием и Тхъаматэу Дмитрий Медведевым законым зэхъоныгъэу фашыщтхэр къагъэхъазырынэу шьолырьль афишыгъагь.

Цыфхэм Юфшэн къафэзыгъотырэ шьолырь гупчэхэм яполномочиехэр федеральнэ гупчэхэм афэгъэзэжыгъэн фаеу документым кыдэльтиэ. Джащыгъум зэрэхэгъэго системэ зык щызэхашэн альэкыщт, апэрэ чээзыу Юфшаплэхэр зэрэтищхэр Урысые исхэр ары. Законыр заштэктэ, Юфшэн язэнүм ехыллэгъэ Юфыгъом дэлэжьэнхэу.

гъохэм азыныкъо нахыбэр лудзыгъэ шыкэхэм тетэу зэшуа-хын альэкыщт.

«Единэ Россием» ифракциеу Къералыгъо Думэм щылэм ишэу Сергей Неверовыр Урысые Федерацаем и Президентэу Владимир Путиним зылкэ, фракциер анахэу зыдэлэжэштхэм Юфшэн язэнүм ехыллэгъэ законым фашыщт гъэтэрэзыжынхэри зэрэшищхэр кылуагь. Къералыгъом иша-тием хэтхэм шьолырьль афишыгъигъээжээхэвээхэр Урысые зылкэ, цыфхэм Юфшэн къафэзыгъотырэ гупчэхэмкэ шапхэхэр гъэнэфэгъэнхэм яхыгъэ Юфыгъом дэлэжьэнхэу.

## Үпкэ хэмийлэу упчэгъэгъу афэхъущтых

Лъэпкэ проектэу «Демография» зыфиорэм кыдыхэлтыгъэу 2020-рэ ильэсүм нэбгыри 120-мэ ЭКО-р афаашынэу агъэнэфэгъагь.

Шюкэ зимиыл медицинэ страхованиемкэ Фондым къытлуп-щыгъэ мылькумкэ федеральнэ медицинэ учрежденихэм нэбгыри 127-рэ агъекогъагь. Мынг фэдэ шыкэмкэ сабый 31-рэ къеххугь.

Шюкэ зимиыл медицинэ страхованием исистемэкэ юф зышлэрэ учрежденихэм, репродукцием иклиникэу «Эмбрио»

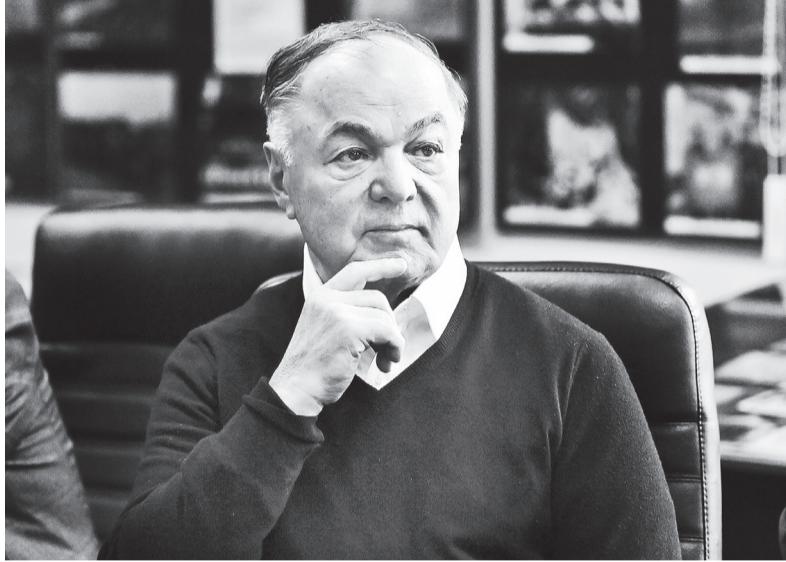
зыфиорэм ЭКО 130-рэ ашашынэу 2021-рэ ильэсүм агъеннафэ. Адыгэ Республиком псауныгъэр къеухъумэгъэнхэм и Министерствэ иотдел испециалист-эксперт шхъаалэу (акушер-гинекологэу) Наталья Морозовам кызызериуагъэмкэ, ыпкэ хэмийлэу ЭКО зыфашыгъэхэм япчъагъэ ильэс къэс хэхь.

АБРЭДЖ Сэтэнай.



## Адыгэир республикэ зыхъугъэр

# Шъэумэн Хазрэт



Адыгэ Республиком 2002 — 2007-рэ ильэсхэм и Президентыгъ

риуагъ: «Чыпіэ мыгъу, сишъа! Унэсыттэ! Гъогум ызыныкъуи пфэмеклоу, ори цыфхэри хэбгээ-кодэштыг (Хазрэт ильэс 32-рэ ыныбжыгыг). Хээкіэ-къуаклэмэ лусы шъуафхъун. Гъогу лъагуи екүрэп, чыпіэ гузэжъогу зак!...» Хазрэт Магадан обкомым ишаа ельзүү, ехъ фэдэхэу псэемблэжь цыфхэр ыугонохи, кымэфэ лыгыу-лыстэу, чыпіэр градус 60-м ехъоу гъогум тухьажэх, ильэсныкъорэ къетыгъэх. Хазрэт а гъогум къину тирильэгъуагъэр къылтэжь зыхъукэ, хэпшыкъе гукъэкыжым ытэгумекъе ымакъе зэблэхүгъэ мэхъу. Къызэклохым обкомым ишаа ыдэжь чахьи, риуагъ: «нэбгырэ шыилдлыри хэз имыгъеу къыздэсцэжьыгъэх, дышъэри къетщагъ».

Хазрэт Иоф ешлэфэ зынэ-

лъыкотэным дэлжэвагъ. Непи республикэр а гъогум тет.

Шъэумэн Хазрэт адигэльэпкын зыпэ хэлъэу, меценат цэрийоу хэгъэгум исмэ зэу аашыг. Ишүшлэгэ зынэмисыгэ къуапэ щылэп. Къызыхуугъэ чыгуми, ильэпкыэгуми алъэлэс, щыгыупшэхэрэп. Сирием цыклоорэ заом къихэкылжыхи, Пэнэхэс къыдэтысчахъяжыгъэ тильэпкыэгъухэм, яцыкъуяни иизэфдэхэй, нэбгырэ пэпчь тельтиягъеу сомэ минишъэ зырыз аритыгъагъ. Цыф къызэрыклохеми алъэлэс. Къидежэгээ калам ильфыгъэ Германием идунаи зынхэхъожым, мылькоу тэфэрэр ыпшээрилхъажы, самолетымкэ къаригъэцэжьыгъагъ. Тэри, нахыжъим ацлэкэ, Хазрэт төгъогого зыфедгээзэн фаеу

щытхъур бэшлагъеу зерауали ашыгыупшэжыгъэм тыштыхъуяныр тиклас, ау ар къэзилэжьыгъэм игъом игугу тшыныр тигу къихъэрэп. Хазрэт шушигъеу илэм тэфэу иштихъу алыагъеу къысцыхъуярэп. Цыф цэрийоу тоф дэсмышлагъэми, икъу фэдизэу иоффшлагъи, ишүшлэгэхэми сашимыгъуазэми, сэ сшыхъэкээ сишигъэмэ къахэкъеу ситхыгъэ сижехъагъ.

Хабзэм урищицагъэмэ уигъашошт, уигъэлэшышт, цэрийоу уишышт, зыфэе шуяашэри къыпшильшт. Гухэл нахь мышлэми, уахтэм ижыгъбээ бэрэ ахэр дэкодыжых. Ау ахэм анахь льэш цыфмэ уасэу къынфашырэп. Шуашеу ахэм къыншалъэрэри егъашэм мы-

Псыхью Афыпс Пшызэ зынхъэлэдэжьырэ чыпіэм къудажэу Афыпсыпэ щыс. Шъэумэн Хазрэт жъоныгъокэ мазэм икъихъэгъум 1937-рэ ильэсийм мыш къышыхъугъ. Къудажэм ихъишэ къыхъэ. Кавказ зам игъоми, аг аухи къэнэгэ адигэхэр къушхъэм къызыхъафыжъхэм ицуулэ гупсэф амыгъотэу чылэмэ ятсыпілэхэр пчагъэрэ зэблахъугъэх. Уахдэнэу чыпіэ илагъэп, тыйд бъэзагъэми орыжьыльагъэ, е псыхьюм зынхъиэтэим къудажэм къылжоштыгъ. Пачыхъэм гухэлъэу илагъэр зы — орыжьыльэмэ зэрхъэрэ узым, е псэу къиурэм къэнагъэхэр рагъехыжынхъу ары. Цыфм ымьшчэчин щылэп. Ятэжъы къыроштыгъеу ыоти, Хазрэт ятэ бэрэ ыкъо къыриоштыгъ:

«Цыфм пос къыпигъакли Тхъэм къызегъехум, жьымрэ псымрэ къыритыгъэх. Зыхэт дунаир ылтэгъунзу тигъэр ошьдогум къыригъэуцагъ. Адрэхэр эзкэе ехъ цыфм иамалырэ игупшысэрэ къызэрхахъеу псэунэу». Аш ыуж Хазрэт ятэ къыхигъэхъожыштыгъ: «Адигэмэ ар амыштэгъекэ къэнагъэп, ори къин урихылэмэар зыщымыгъэгъупш».

Джы къызнэсигъэми а гупшысэр Хазрэт зыдиыгъ. Ежыри ышхъекэ ар ыушэтинау чыпіэ пчагъэмэ арыфагъ. Къулыхъур ыхъеу хы Шуцилэм зытети, аш ыуж заушэтинеу иныбджэгъухэр къигъухэр чыимэ агуунэу «Северный Ледовитый океан» хэт хыкъумэу «Врангельям» зэхжэхэми. Джаш щегжэжькаагъеу Хазрэт игъашэ Сыбыр елхыгъе хуугъэ. Къини ылтэгъугъ, гукъауи, гушуагъуи къифекъуагъ. Гъашэм ианах ильэсшүхэр зыщыкъогъ лъеныхъом бэ хуугъэ-шагъеу Хазрэт къыщехъулагъэр. Цыф бзаджэу зэрихылгагъэхэм анэмыкъеу, вертолетэу зэрисыр пчагъэрэ къефхыгъ, мылым пхырызыгъ, тракторым тесэу мылы чэгъы хуугъэ, нэмыхъеари къехъулагъэх.... Ау ситхыгъе нахь гуриошоу хууным фэш, ахэм ашыщэу хуугъэ-шагъеэ зитуу-зыщ къэслотэшт.

Дышъэр зыхэль чыпілэхэр

зераагъешэнхъеу геологмэ Хазрэт акыгъоу, вертолетымкэ чыжъеу бывыхъэмэ, Сыбыр ичыпіэ зэфшхъафхэр къалпъяхъехъеу бэрэ къыхэкъыгъ. «Инати, сид фэдиз мыльку бгъотыгъэки, мы дунэе нэфым утетыфэ, цыфм уиягъэ емыгъэки, Иэпы-Иэгъу узэрэфхъу-щтым пыль», — янэ къыриоштыгъ. Ар ильфыгъэ ымьгъэцэкагъекэ къенагъэп.

«Цыфм пос къыпигъакли Тхъэм къызегъехум, жьымрэ псымрэ къыритыгъэх. Зыхэт дунаир ылтэгъунзу тигъэр ошьдогум къыригъэуцагъ. Адрэхэр эзкэе ехъ цыфм иамалырэ игупшысэрэ къызэрхахъеу псэунэу». Аш ыуж Хазрэт ятэ къыхигъэхъожыштыгъ: «Адигэмэ ар амыштэгъекэ къэнагъэп, ори къин урихылэмэар зыщымыгъэгъупш».

Революции ужым совет хазэр мылькум фэнэкъоу, дышье чэхъипэ бай дэдэу Магадан хэкум икъушхъэмэ ахтэим енэцыхъеу цыфхэр атлупшигъагъэх. Ау нэсигъэхэп, нэсигъэхэми къагъэзэжьыгъэп. Ар Хазрэт зызэхехым Сыбыр къызыфекъуагъэр арэу къышхъугъ, дышъэм лыкъонэу рихъухъагъ. Геолог цэрийоу хэкум исыгъэм ар зызэхехым, зыкъуицагъаки къы-



мысигъэ чыпіэ Магадан хэкумрэ Красноярскэ краимрэ ялэп, цыфхэм лытэнэгъэ кыфашаа, къызэрэуатын щымыгъе, шу альэгъущыгъ. Ежьи аш уаса фишэу, тоф ыгэ шушигъ итэу псэущыгъ. Союзир зэбгырызи хэгъэгум имыльку осэнчээу зылэгэлаути байхэхъуяжыгъэ Хазрэт ашыщыгъэп. Шаашхъекэ къылэхъуяжыгъэ мыльку: ыгүи, ыпси, игупши, зыхильхъэгъэ закл.

Шъэумэн Хазрэт Адыгэ Республиком и Президенту зыщтыгъе 2002 — 2007-рэ ильэсхэр къин дэдагъэхэм, лыгъэ хэлъэу иоффхэр зэрихъагъэх. Хъатикуаа посыр къызышиум иоффхэр ышлагъ. Урысы-им и Президенту Владимир Путинир, нэмыхъи федеральне министрэхэри къышэнхэш, Иэпы-Иэгъу къызэфигъэхъуяжыу иамал къыхыгъ. Ош-дэ-мышэм къызидхъуяжыгъ къинильхъэхэр, республикэм хахъо ышызэ ыпеклэ

хуугъэ. Зэмкэ, гуманитар уштыхынхэмэ институтын Нартмэ афэгъэхыгъэ томибл хъурэхтылыр къыдигъэхын фэш сомэ миллиониц къыритынэу. Тхъамаафэ тыримыгъашаа ахьшэр къафитупшигъ, томиблыри къыдагъэхыгъ. Ятлонэрэмкэ, Мэшбэшэ Иххъакъ итхылтэу «Графиня Аисе» зыфилорэм техигъэу кино агъеуцуным фэш сомэ миллион токиц къыритынэу. Мазэ темышлээ Мэшбашэм ифонд ахьшэр къыригъэхъагъ. Кинори къыдагъэхыгъ. Хазрэт инэппэлэгъу ригъэхъхэрэп лыпкэ гъэзетыр, 1998-ицэхэр, еджал-ицэхэр, сабий ыгылэгъэхэр, заом хэлжэвагъэхэр, нахыжъхэр.

«Инати, сид фэдиз мыльку бгъотыгъэки, мы дунэе нэфым утетыфэ, цыфм уиягъэ емыгъэки, Иэпы-Иэгъу узэрэфхъу-щтым пыль», — янэ къыриоштыгъ. Ар ильфыгъэ ымьгъэцэкагъекэ къенагъэп.

Тэ, адигэхэмкэ, загъорэ

къодыжьеу щылэшт. Хазрэт къызхэхыгъэ лъэпкыими, зыхэтигъэхэми, цыф къызэрклохэми шу альэгъу, лытэнэгъэ фашы. Аш пелэн уасэ щылэп!

Сэ сишошлэхэнэ Шъэумэн Хазрэт ишылэхэл-псэукэ фэгъэхыгъеу тхыль фэлтхынэр къылэхъыгъ. Хэгъэгум шылкьагъэ фыриэри, шэнэгъеу ыгъотыгъэри, дышье къычэхын лыапсэу фишыгъэри, шушигъ фондэу къызэуихыгъэм иоффшагъэхэр, политик-хэбээ тофылэшхуу, мценатэу зэрэштийрэ къыдэлтэхэхэмэ, джырэ дунаеу тыхынхэмэ, зэрэхэгъэгоу щысэтехыпэ афэхъуныгъэу сэгүгъэ. Дэгүүгъэ гуманитар уштыхынхэмэ институтын ар ыпшээрилхъажьэу «Жизнь замечательных людей» зыфилорэ сериеу Урысын къыщыдагъэхырэм щыщ хуунэу тхыль фатхыгъагъэмэ. Ар республикэмкэ, лъэпкыимкэ шьошэ ины хуущтыгъэ.

# МЫГЬЭ ИЛЬЭС 30 МЭХЬУ

## «ЦЫФЫМ ПЭПШЫНЭУ О МЫЛЬКУ ЩЫЛГЭП»

1.

Лэшлэгүхэр маклох  
Гъашэр лъэкуюатэ,  
Кынгулышыгъэм  
Цыфыр дэкуюатэ.  
Куачлэм хегъахьо  
Куашхъэр екъутэ,  
Псыхъом екъулэш  
Klyanlэр зэблехьу.  
Фаемэ чэцым  
Мафэр щегъаблэ,  
Ошьогум екъуш  
Чыр къебыбыхъэ.  
Хым ычэ ехъэш  
Чыгур къеклюхъэ,  
Е дэкюягъэу  
Мазэм тетъисхъэ.  
Тхапша тымышлэу  
Цыфым ышлағъэр,  
Джыри ышланэу  
Ащ къифенагъэр?  
Амалэу илэр  
Бушэтнынэу,  
Уцуул лъехъу  
Чыр ылтэнинэу.

2.

Гъашэр клотагъэу  
Узэпплэкыжымэ,  
Гъогоу къепкүгъэр  
Къеолтэгъужы.  
Къини гушулагъу  
Узыхтэгъехэр,  
Уигукъекыжымэ  
Къахэуцожых.

3.

Сыхапль э сэри  
Уигъашэл гъогу,  
Сшлэмэ сшлойгоу  
Къеулажыгъэр.  
Бэ зэфшхъафэу  
Гъогум тетъигъэр,  
Пфызэхэмифеуи  
Зэп къахэкыгъэр.  
Чыгум утетым  
Хым утхэгъеми,  
Юфым уйыгъэу  
Огум уиххагъеми,  
Зызэблимыхуу  
Уигъашэл пхыгъэ.  
Штур уиштынэу  
Гъогури пкүгъэ.

4.

Хугъэ хым ычэ  
Къухъэр ифагъэу,  
Къидеоежымэ  
Укъенхэжъэу.  
Хугъэ ошьогум  
Укефхъигъэу,  
Сыбыр икъушхъэмэ  
Уакъихэфжъэу.  
Тхапшыре гъыбзэ  
Пфызэхальхагъа,  
Ушмылжэхъэу —  
Уагъеежыгъга?  
Ау гугъэ непкъеу  
Зыфепшыгъыгъэм,  
Угуи щыгъуазэу  
Бгъэгум дэлъигъэм,  
Уагъеежыгъга —  
Шапхъэр ингъэе,  
Тыдэ укуагъеми  
Ащ уйыгъигъ.  
Лыгъэр чэмынэу  
Юфыр іэтыгъэу,  
Уигъашэл гъогуи  
Зафэу къепкүгъ.

5.

Сешээ, псынклагъэп  
А гъашэл гъогур,  
Бгъотыгъэм нахьи  
Бэ чэунагъэр...  
Ау чэунагъэм  
Maklэр къыхыгъэр,  
Бгъотыгъэр зэкэ  
Шум фигъэлажъэу.

6.

Узщэгугъужы!

Ныбжыри макэ!  
Уелэм къушхъэр  
Кошынэу пщэхъу.  
Угу инағъэ  
Уишэн иптағъэ,  
Ууштэныхъэу  
Гъогум утхээ.  
Псэемыблэжхъэр  
Гъусэ пфэхъугъэхъэу,  
Чыимэ агъунэ  
Дышъэм ульэкло.  
Чынэу къэхъугъэр  
Tlokiyshem хэхъу.  
А лыгъу-лыстым  
Купыр хэощэ.  
Осыр епхуатэш  
Жыыбгээм зэрхъэ,  
Огурч чыгурчи  
Зэхегъэклюхъэ.  
Чынэри лъапэм  
Мастэу къыххъэ,  
Купэу ежъагъэр  
Зэхегъэштыхъэ.  
Ышлэрэм фэдэу  
Гухэлъэу уилэр,  
Уали уаужи  
Жыым егъесэм.  
Зэм о къынфельы,  
Бгъундэжу къынфельы,  
Узэклур къушхъэр  
Нахь егъебильы.

7.

Тичыгу фэдэп  
А уздэкүагъэр,  
Дунаим тетъир  
Ащрагъещынэ.  
Тыгъэр къомыхъэу  
Е къыкъомыкъэу,  
Бэрэ къыххъэ  
Дунаир шункэу.  
Джау зэрэштээ  
Лыгъэм ишапхъэу,  
Пытагъэу пхэлым  
Къыщымыгъакэу,  
Гухэлъэу уилэм  
Уафитемыкъэу,  
Уигугъэ непкъы  
Уишыпкъэу уеку.

8.

Хазэрэт къеклокы  
Купыр елплихъэ,  
Хэти амалы  
Фэхъун елъэкы.  
Зыгу клоидыгъэм  
Ар дылэпийэ,  
Ыгу иптағъэ  
Фэхъу гутъялэ.  
«Тыкъеуцүштэ!  
Тылтыкъотэшт!  
Хэт къытпэуцуми  
Тышхъарькыншт!  
Тызыдежъагъэр  
Хэгъэгу Юф,  
Ар дгэцэкінэр  
Анахьи Юф!».

9.

Күшхъэп шыгум  
Гъэшлэрэ мылэу,  
Телтыр лэшлэгъумэ  
Афэгъэжкугъэп.  
Owloу ошьогум  
Зыкъызэблихъуу,  
Къызыфекуягъэхэм  
Анигъэсигъэп.  
Тыди хадэгъур  
Мыш къынфеклокы,  
Жыыбгээм лъэужуу  
Хегъеклокэжьы.  
Къычлэмымыжъэу  
Мылтычэ хуягъэу,  
Зепхъэгъэ шхъухъэр  
Хегъекоджэй.

Ахэм айгъым,  
Пстэуми зэфэдэ  
Aklyachile ешы.  
Хэти унағъо  
Ил екъужынэу,  
Мыльку аугъоимэ  
Фагъэзэжынэу.  
Чэшхэр къыхъэу  
Klasemэ рагы,  
Лъфыгъэхэр жуагъоу  
Ахэм къяжэх.

10.

Хадэгъу гухэклир  
Мыш къынфеклокы,  
Къынэмымышхъэу  
Чынээм хэкъудэх.  
Maklэр Iemychle  
Дышъэр чигуагъэу  
Чым хэштыхъагъэу  
Къагъотижыгъэ.  
Зэрафэлъэкъэу  
Дышъэм телыкхэу,  
Зыхэлты чынпэр  
Шызэтирахъэу,  
Бэ чыгу нэкым  
Шызэблэкигъэ.  
Нэопсыягъэу  
Щызэрахъагъэ.  
Ау орыкэ дышъэр  
Гъучи тыкъырыгъ,  
Къызыхагъэри  
Etэ къэйгъ.

11.

Цыфым пэпшынэу  
О мыльку щылагъэп,  
Орыкэ дышъэм  
Ар нахь лъэплагъ.

Къэзэгъэнэфэу,  
Къэзэгъэфабэу,  
Klyachile хигъахъуу  
Къэпщагъэр зэкэ,  
Лэшлэгъу пчагъэм  
Зынэмымыгъэхэм,  
Къынэбгээсигъэхэм  
Щызэогъафэх.  
Къызыфекуягъэхэм  
Агурыгъалоу,  
Мафэхэм Юфыр  
Атеогъакло.

12.

Күшхъэп шыгум  
Гъэшлэрэ мылэу,  
Телтыр лэшлэгъумэ  
Афэгъэжкугъэп.  
Owloу ошьогум  
Зыкъызэблихъуу,  
Къызыфекуягъэхэм  
Анигъэсигъэп.

Тыди хадэгъур  
Мыш къынфеклокы,  
Жыыбгээм лъэужуу  
Хегъекоджэй.

13.

Купым чэнағъэ  
Зи емыгъэшэу,  
Iyagъэу уилагъэр  
Огъэцэлжэй.

# Кавказ хыисап олимпиадэр макІо

Гъэтхапэм и 12-м Адыгэ къералыгъо университетым я 6-рэ Кавказ хыисап олимпиадэр къышызэуахыгъ. Мы ильэсым ащ кіләеджекли 170-рэ фэдиз хэлажьэ. Урысыем, Болгарием, Казахстан, Тыркуем, Белоруссием, Армением, Узбекистан, Таджикистан ыкчи нэмикхэм къарыкыгъехэр ащ къеклонлагъэх.



АР-м гъесэнгъэмрэ шенны-  
гъэмрекі и Министерствэрэ  
Адыгэ къералыгъо университет-  
тим и Кавказ хыисап гупчэрэ

Юфхъабзэм кіещакло фэхъу-  
гъех. Олимпиадэм изэххэнкі  
АР-м иминистрэхэм я Кабинет,  
компаниеу «ITV Axxon Soft»

зыфиорэр іепыігъу къафэ-  
хуягъех.

Олимпиадэм Урысыем и  
Кыблэ ишольыр 15-мэ къа-

рыкыгъэ кіләеджаклохэр хэ-  
лажьэх. Джаш фэдэу Саратов  
хэкум, Ахъязым, Азербайджан,  
Армением, Иран, Тыркуем ыкли  
нэмикхэм къарыкыгъэх. Зэ-  
кіемкі Урысыем ичыпіэ зэфэ-  
шхъафхэм къарыкыгъэх нэбгы-  
ре 88-рэ, іекыбым щыщ 78-рэ  
хэлэжьаагъэх. Урысыем щыщхэр  
Мыекуапэ къекуягъэх, іекыб  
къералыгъохэм ялтыклохэм пыу-  
дигъэ шыкіем тетэу яшэн-  
гъехэр къагъельягъох.

Кавказ хыисап олимпиадэр  
апэрэу 2015-рэ ильэсир ары  
зызэхшэгъагъэр. Юфхъабзэр  
къызэуихыгъ АР-м гъесэнгъэмрэ  
шенныгъэмрекі иминистрэу  
Кіләеджаклохэрэх. Олимпиадэм  
шыгъэ ин зэрийэр, хэ-  
лажьэхэрэм япчагъэ ильэс  
къес нахыбы эзрэхүрэр ащ  
къыхигъэшыгъ.

Адыгэ къералыгъо университе-  
тим иректорэу Мамый Даутэ  
къызэриуагъэмкі, олимпиадэм  
къералыгъо зэфэшхъафхэр  
зэрепхых. Мы ильэсим Латин-

скэ Америкэр, Европэм ихэгъэ-  
гухэр, Гурит Азиер, нэмикхэм  
къыхэлажьэх. Хыисапыкі  
сэнаущыгъэ ин зыхэлхэр Ады-  
гейим щаугъоинхэр, къералыгъо-  
хэм азыфагу зэныбджэгъуныгъэ  
ильыныр ары пшъэрэиль шхъа-  
лай.

Ильэситфыкі узэкілэбэжкэм  
олимпиадэм «талисман» илэ  
хуягъэ — шенныгъэм епхыгъэ  
хыисап чыг агъэпсигъагъ. Юфхъ-  
абзэм ар къышыгъагъэнагъ.  
Мы ильэсим ар зыфагъешшо-  
шагъэр Темир Осетием къыкы-  
гъэу, олимпиадэм анах ныб-  
жыкіу къеклонгъэ Дзэрассе  
Бежаевамрэ осэшхэм анах  
ныбжыкіу ахэт Даниле Деми-  
нимрэ. Москва ифизик-техни-  
ческэ институт ар истудент,  
2020-рэ ильэсим Дунэе хыисап  
олимпиадэм дышье медаль  
къышыгъигъ.

Кіләеджаклохэр зэрэзэнэ-  
къокуцхэм даклоу республи-  
кэм ичыпіэ дахэхэр арагъэ-  
льгъущих, тарихыр, шэн-ха-  
бзэхэр къафалотэштых, хыса-  
пымкі лекции къафеджэштых,  
джащ фэдэу культурнэ-спорт  
программэ гъэшгэгъон афызэ-  
хагъеуцагъ.

Гъэтхапэм и 13-м ыкли и 14-м  
олимпиадэм иапэрэ, иятлонэрэ  
уцгъохэр зэхашаагъэх. Юфхъ-  
абзэр непэ аухышт.

**ДЕЛЭКЬО Анет.**

## Япчагъэ хэхъо

Мыекъопэ районым ипсэуплэу  
Каменномостскэм физкультурнэ-  
спорт Унэшхо мы ильэсим  
щагъэпсын ямурад.

Каменномостскэ къоджэ псэуплэм иадминистрацие  
икъулыкүшэхэм къызэрауагъэу, къати 2 хүурэ Унэ-  
шхом квадрат метрэ 675-рэ зэлтиубытых.

Спорт зэнэкъохуягъэх, псауныгъэм игъэптигъэм  
зэхахъэхэх Унэшхом щыклоштых, егъэджэн зэлукэгъу-  
хэри щызэхашэштых. Спорт запышхом футбол цыкly,  
баскетбол, волейбол щешэнхэ альэкыщт. Зызыгафэ-  
пэштхэр, яфэло-фашишхэр зыщаагъэцэкіштхэр унэшхом  
хэтиштых.

Ятлонэрэ къатым гимнастикэм, аэробикэм, псау-  
ныгъэм игъэптигъэм фэгъэхыгъэ спорту псэуальхэр  
къышызэуахыштых.

Кіләеджаклохэм ямызакью, Каменномостскэм  
щыпсэухэрэм ильэсим исыд фэдэрэ уахьтэ къыхахы-  
штми, спортымкі, физкультурнэмкі ялпэлэсэнгъэ  
щагъагъэхъон, япсауныгъэ щагъэптигъэм альэкыщт.

Къоджэ псэуплэм хэхъоныгъэ ашынным фэгъэхы-  
гъэ къералыгъо Программэр щылэнныгъэм щыпхыра-  
щызэ, спорт Унэшхом игъэпсын фежъагъэх. Мыекъо-  
тим иадминистрацие, Адыгэ  
Республикэм и Правительствэ Феде-  
ральнэ Юфхъабзэм чанэу хэлажьэх.

Аужыре ильэсхэм къалэу Мыекъуа-  
пэ, Кошхъэблэ, Теуцожь районхэм,  
фэшхъафхэм спорт псэуальхэр къа-  
щызэуахыгъэх. Зэнэкъохуягъэх зэра-  
щызэхашэхэрэм даклоу, псауныгъэр  
агъэптигъэмкі цыфхэм амалышуягъэх  
ялэ хъугъэх.

## «ПкЛашъэм» зыщаагъас

— 2018-рэ ильэсим спорт Унэшхоу  
«ПкЛашъэм» Пэнэжыкъуае къышызэу-  
хыгъ, — къытиуагъ Теуцожь районым

иадминистрацие физкультурнэмкі ыкли спортымкі  
игъэорышланлэ ипащэу Хъабэхуу Адамэ. — Самбэм-  
кі щэбанх. Волейбол, баскетбол щешлэх, псауныгъэр  
щагъэптигъ.

Ялпэлэсэнгъэ хагъэхъоным фэшл спорту псэуальх-  
эр агъэфедэх. Къуачэр апсыхъэ, сэнаущыгъэу ахэ-  
ллыр къызэуахы.

## «Ошьутенэр» ягууч

Баскетболымкі, волейболымкі,  
гандболымкі Урысыем  
изэлукэгъухэр «Ошьутенэм» щеклох.

Спорт Унэшхом ипащэ ипшъэрэйхэр зыгъэцкіэрэ  
Къулэ Русълан къызэрэтиуагъэу, псы спортым пы-  
щагъэхэм, гимнастикэм пылхэм, фэшхъафхэм  
«Ошьутенэр» яклюан. «Мыл Арене» зыфиорэм хоккей  
щешлэх, лъэрчъэхэм атетхэу мылым къышшэхъох,  
спорту зэнэкъохуягъэхэм ахэлажьэх.

Нэбгыре 300-м нахыбэмэ физкультурэр, спортыр  
агъэныбджэх. Хоккеимкі зэлукэгъухэр гъэшгэгъонэу  
къуачэр.

**ЕМТЫЛЬ Нурбий.**



## Хэргэшлэгэх иофхэмкі



Адыгэ Республикэм  
хэгъэгу клоц Юфхэмкі  
и Министерствэ ичыпіэ  
отделхэм ашыщ иизо—  
лятор ипащэ ыльэнэ—  
къокі эуплэкунхэр  
зэхашаагъэх.

Пэшорыгъэшъеу зэрагъеунэфыгъэмкі, мээзэм и 4-м зигугуу къэтшыгъэ пащэм шапхъэу щылэхэр ыуукъохи, следователым ишэх хэмийльэу, хэбээзгээцуугъэр зыуквуагъэу мыш щылэнгъыр унэе медицинэ клиникэ горэм ыпкіэ зыхэль фэло-  
фашишхэр щыфагъэцэхъеу аригъээнэу уншьо ѿшыгъ.

Урысыем и Следственнэ Комитет  
исследственнэ Гъэорышланлэ Адыгейим  
щыэм Мыекъуапкі иотдел уголовнэ  
юф къышызэуихы.

Къулыкъуяшэм илажэх загъеунэфыгъэмкі, ар Юфшланлэ иуагъэкыщт ыкли хэбээзгээцуугъэр диштэу пшъэдэкыжь рагъэхыщт. Джаш фэдэу ипащи дисципли-  
нэрэу агъэптигъэм альэкыщт.

**АР-м хэгъэгу клоц Юфхэмкі и  
Министерствэ ипресс-къулыкъу.**

Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Маф

# ЛъЭПКЪЫМ ҮПСЭ КъЕУХЪУМЭ

Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ иғъектоғъэу Адыгэ Республикэм шыхагъэунэфыкыгъ.



Республикэм иобщественна движениеу «Адыгэ Хасэм» мэфэл юфхъабзэу зэхишагъэр Адыгейим и Къэралыгъо филармоние щыкыуагъ.

Адыгэ Хасэм итхаматэу Лымыщэкъо Рэмэзан зэфхъысыжхэр ышыхээз, адыгабзэм и Мафэ фэгъехыгъэ юфыбэ республикэм зэрэцгъяцаклэрээр зэхахэм къышыуагъ.

Адыгабзэм изэгъашэн, иғъеден яхыллэгээ тхылхэр ухьтэм диштэу хабзэм икүлкүшүшэхэм къыдагъякыих, — къышыуагъ Лымыщэкъо Рэмэзан. — Гуманитар ушетынхэмкэ Адыгэ республике Институтэу Кірэшэ Тембот ыцэ зыхырэм, шенягъэлжхэм, кілэеңгъаджхэм лъешэу тафраз. Юфыр зэрэлтыкыятэрэм тегъегушо.

Адыгэ къэралыгъо университетыр кіләшакло фэхъуи, адыгабзэкъе диктантхэр атхынэу республикэм зэрэцгъяцагъягъэм имэхьин R. Лымыщэкъом хигъеунэфыкыгъ.

Сэнэхтатэу ялэм емэлтийтгээ тэй диктантным итхын цыфыбэ хэлажьэ. Адыгэ Хасэм хэтхэмий аэрэлхыгъэр юфшэгъэ дэгүкэл тэлтийт.

Адыгабзэр кілэеңджаюхэм, ныбжыкілхэм нахышоу зэрагъяшэнным бэрэ тытегущыи. Сыда шүшлэгъэу аш къыкілтыкыорэр?

## Бэр – псэ

Урысюем изаслуженнэ артисткэу, Адыгэ Республике инароднэ артисткэу, кілэццыкы

зыгъесаплэу «Щыгъыжъилем» ихудожественна пашэу Уджыхуу Марынет игупшысэхэм уагъэгъуаз. Бэрэ псэм зэрэфэдгъадэрэм кыыпкырыкыиэз, М. Уджыхуум кілэццыкіухэм ягъесэн къитехъыагъ. «Щыгъыжъилем» хэт нэбгыри 6-мэ еджаплэр къаухи, сэнэххатэр къихахыгъэх. Щыэныгъэр лъэкуюат. «Щыгъыжъилем» кіэу аштээх кілэццыкіухэм адигабзэр зэрэгаша, яшэнтигэ хагъахъо. Адыгэ Хасэм Иштэгэтуу зэрэфхэгъэхэм ишуагъякъе зэхэшэн юфхэр «Щыгъыжъилем» щагъяцакліхэм амалышуухэр щагъотых.

Адыгабзэклэгъилем къышыуагъэ мэфэкіхэм лъэпсэшүу ялэх хугъэ. Ліэууххэр зэрэлхыээ, лъэпкыым итарихъ, инидэлэлфыбээ, шэнхабзэхэр нахышоу зэтэгъаша. Ныбжыкілхэм шлэж ялэнимкэ, уахьтэм диштэу

и 14-м шенягъэлжээ Бэрсэй Умар къыдигъякыгъэ тхыльыр шыненгъэм хэклиуаклэрэ, ар адыгабзэм ехыилагъ. А мафэм төфэу адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ хэгъеунэфыкыгъянэм Адыгэ Хасэр кіләшакло фэхъу. Адыгэ шуашэм, адыгэ бирахъым, хэкужхым къэзгээзэжхъягъэм и Мафэ, нэмыхи мэфэкіхэу тиреспублике къыщежьеагъэхэр къош республикэхэм, шьюльырхэм, адыгэхэр зышигъсэурэ хэгъэгүхэм ашыхагъеунэфыкыгъээ, дунэе мэфэкі зэрэххэхэм тегъегушо.

Адыгэ Хасэм къышажжэгъэ мэфэкіхэм лъэпсэшүу ялэх хугъэ. Ліэууххэр зэрэлхыээ, лъэпкыым итарихъ, инидэлэлфыбээ, шэнхабзэхэр нахышоу зэтэгъаша. Ныбжыкілхэм шлэж ялэнимкэ, уахьтэм диштэу

ылекіе лъыкотэнхэмкэ ягушихъе клауче зыкьеэты.

## Усэр, орэдыр

Упчіжжырэр хэуқьорэп, шыкішүхэр къеѓотых. «Щыгъыжъилем» зэхахэнэу зыфхэхэм, зыгъесаплэ унэ ялагъэп. Уджыхуу Марынет хэклииiplэ къытгытты шоицоу Адыгэ Хасэм къызэкл, Хасэр еджеплэ-зыгъесаплэу къихахыгъ.

Пышкъяблэ къикыгъэ пшьешшэжжыеу Хъакурынэ Самире янэ игүсэу зэхахъэм хэлжэхъагъ. Тхэкто цэрылоу Нэхэе Русльян иусэу ным фэгъехыгъэм Самире үүпкэу къеджагъ, едэулагъэхэр бэрэ лэгү фытеуагъэх.

Кілэеѓэдже сэнэххатыр аш къыхихи шоицоу. «Щыгъыжъилем» рагъблэгъагъ, театрализованнэ къешынхэм ахелжэхъэш.

Лъэпкъ юпэласэу Боджэкъо Бэлэ адыгэ шуашэхэр, тхыхъэхэр едых. Зэлукыаплэм ичэгү ар къихы, Хъакурынэ Самире къыфгушуагъ, иунэе нэпээпль шуухафтын пшьешшэжжыем фишигъ.

Республикэм и Къэралыгъо орэдьи-къэшьокло ансамблэу «Ислъамыем» хэтхэу Дер Абиэрэ Къумыкъу Шамсудинрэ адыгэ орэдхэр мэфэкі зэхахъэм щагъэжжынчигъэх. Абиэрэ Сириен къикыгъиагъу Мыекъуаплэ юпэсэу, лъэпкъ ис-кусствэр лъызыгъэгүхэхэрэм ашыц зэрэххэхэм тегъегушо.

— Орэдымрэ адыгабзэм изэгъашэнрэ зэлхыгъэх, — къытиуагъ Адыгэ Республике инароднэ артистэу Къумыкъу Шамсудин. — Тиорэдхэмкэ тильэпкъэгъхэм талтыгъэсэвэ, тизэфытыкіхэр мэпйтэх.

## Зызыгъоижъилем мэбагъ

Дунэе Адыгэ Хасэм хэтэу, иобщественна юфышашкоу Мэш-

фшу Нэдждэт, шенышу зэрэфхэхъуагъэу, лъэпкъ гупшысэр пхырищизэ, адыгагъэм, шэжхэм къытегущыагъ. Адыгэ лъэпкъу итэкъуххагъэу дунаим щыпсэурэм зиугоижъынэм фэш уса-клохэм атхагъэхэм къяджагъ.

Бээм изэгъашэн хэбэе юфу щытын зэрэфаэм, аш общественна организацихэр, еджа-пхэхэр чанэу хэгъэлэхъэгъэнхэм ямэхъанэ къыхигъэшгыгъ. Зэлъэпкъэгъхэм зы тхыбзэ ялэныр нахышуукэ зылтыгъэхэрэм адыригъэштагъ. Орэдьио купэу «Ашэмэзэм» ихудожественна пащэу, Адыгэ Республике ихудожественна юфышуу Бастэ Асыет ильэс 12 хуугъэу калэу ыгъасэхэрэм ижъыре адыгэ орэдхэр къауагъэх. Лъэпкъым къыкүгъэ гьогум тифыээпльэжжызэ, ан-самблэм тедэуагъ.

Адыгэ Республике изаслуженна журналистэу Тэшшу Светланэ къызэдхэгъэ поэмэу «Хым ыныдж» зыфиорг гур ыгъэлэпэрэраШээ тедэуагъ. Адыгэ Республике изаслуженна журналистэу, Адыгэ Хасэм и Хэсашхъэ хэтэу Дэрбэ Тимур ары поэмэр зытхыагъэр.

Тильэпкъ Адыгейим имызакью, дунаим зэрэщи-псэурэм, адыгэхэр тыдэ щылэхэм зэлтыгъэсэнхэе зэральэкіхэр, пыхыжхъэр, тхэкто ыкыл шенягъэлэх къэрихъэр къазэрэхъэхъэх, лъэпкъ шэн-хабзэхэр зэрэгхэлэлпэхэрэм, адыгабзэм изэгъашэнкэ къынагъу щылэхэм, лъэпкъым зиугоижъы зэрэшоигъюм Тэшшу Светланэ мэкье юпэсэвэ зэгъэфагъэкі къеджагъ.

Дэрбэ Тимур ипоэмэ гум къегуцикы, щылэнгъэм ихуу-гэшагъэхэр нэгум къыклегъэу-цох. Ныбжыкілхэм Лыбызыу Джантемиррэ (ар Сириен къикыгъиагъ) Гъогъо Дамиррэ адыгэ орэдьи-хэрэм пхынэм-кэ къырагъэуагъэх, жыдум ымакы зэхытагъэхыгъ. Поэмэм, усэхэм, орэдхэм ахэль гупшысэхэр лъэпкъ шэн-хэхъэхэр зэхахъэм къыщыгъэхъэх.

Адыгэ Хасэм иғъецкілхэм куп хэтхэу Лымыщэкъо Рэмэзан, Бэгъушэ Алый, Цыкылушо Аспълан, нэмыхи къызэра-лиуагъэу, къэклошт ильэсэм мэфэкір нахь иғъектоғъэу зэхашшт, адыгабзэм изэгъашэн, иғъеден пшьериль шхыалхэм ахальтээз, ныбжыкілхэм юфадашшт. «Щыгъыжъилем» икүтамэхэр районхэм, къалэхэм къащызэхъыгъэнхэм пылтыштых. Адыгабзэр зэзэгъаша зиугоижъохэм юпэсэвэ афхуущтых. Лъэпкъ театэрэ юфашшт.

**ЕМТЫЛЛЬ Нурбай.**



## Лъапсэм зеушъомбгъ

Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгейим» ижурналистхэу Гъукэл Сусанэрэ Беданыкъо Замирэрэ мэфэкі зэхахъэр филармонион дэйбуу щызэра-шагъ. Хъугъэ-шлагъэхэр къауагътээз, гупшысэ куухэр тагъешшыгъэх.

1853-рэ ильэсэм, гъэтхапэм

## Футбол

## Хэта «Зенит» къэзыгъэуцүүтэй?

Хэгэгум футболынкээ иашшээрэ куп хэт клубхэм я 22-рэ ешлэгъухэр гъэтхапэм и 12 — 14-м яагъэх.

Зэлукэгъухэм якэуххэр зэдгэапшэхэзэ, анахь лъешхэр къахэтэгъэшых.



### Ешлэгъухэр

«Химки» — «Ростов» — 1:0,  
«Урал» — «Ротор» — 1:0, «Арсенал» — ЦСКА — 2:1, «Зенит» — «Ахмат» — 4:0, «Динамо» — «Спартак» — 1:2, «Уфа» — «Рубин» — 0:3, «Тамбов» — «Краснодар» — 0:4, «Локомотив» — «Шъачэ» — 3:1.

Адыйгэхэм яижжирэ къалеу Шъачэ иешлаклохэм гуятынгээ ахэлтыг. Пчагъэр 0:2-у ешлэгъур ашшуахьизэ, Юсуповым я 58-рэ такъикъым «Локомотив» икъэлапчээ Иэгуаор дидзагь — 1:2. Я 88-рэ такъикъым Урысыем ихэшишыгыгэ командэ хэтэу, нахынгээ «Краснодар» щешлэштигъэ Федор Смоловым «Шъачэ» икъэлапчээ Иэгуаор дахэу къидидзагь, теклонигъэр «Локомотив» 3:1-у ыхыгь.

«Краснодар» «Тамбов» зыло-  
кэм, Кабеллэ тазыркэ я 27-рэ

такъикъым, Газинскэм я 68-рэ, Олссон я 70-рэ, Ионовым пенальтикэ я 88-рэ такъикъэм хъагъэм Иэгуаор дадзагь.

Я 21-рэ ешлэгъухэм «Краснодар» «Спартак» 1:6-у къизэрэ-текуягъэр къихэдгээшмэ, гүнэгъу краим икомандэ лъеклэу илэр икъюу зэримыгъэфедэрэр къэлъагьо.

«Рубин» иешлаклохэм Макаровым, Кварацхелия, Самошниковым я 30, 42-рэ, 74-рэ такъикъэм «Уфа» икъэлапчээ Иэгуаор дадзагь. «Рубин» апэ ит командахээм пытэу ахэуцон имурад. Тренер шхъялэу Леонид Слуцкэм зэрилтытэрэмкээ, «Рубин» иешлаклохэм дэгъухэр хэтих, Урысыем икомандэ анахь лъешхэм ашыщ.

Кварацхелия иешлаклэ футбо-  
лын ишпхээ лъагэхэм адештэ,  
Европэм икомандэхэр къиль-  
плъэх. Макаровым аужырэ ешлэ-

гъухэм къэлапчээм Иэгуаор дидзээ 16пээсэнгээгэ ин къаш-  
гээльяа. Мэшэлахь.

«Динамэр» «Спартак» зыло-  
кэм, зэнэкьюкур зыхыштыр  
къэшлэгъоштэгъэр. «Спартак»  
иухумаклоу Масловым ымыш-  
лахэу икъэлапчээ Иэгуаор дидзагь —  
Иэгуаор ылъакъо къытефи, хъагъэм Ѣычэрэгтэгъ.

Такъикъ 12 тешлэгъэу Мозес  
иешлаклохэм къахэшыг. Соболевыр  
ыпэлээ илти, ухумэкүйтумэ  
ябэнээз азыфагу къыдээки, Мозес  
Иэгуаор ритыг, ылъакъо  
псынкээу къэлапчээм дауи, хъагъэм  
Иэгуаор дидзагь. Соболевым  
шүшлэгъэу фэтльээгээр ухум-  
аклохэм пхъашэу зэрэбэнгээгээр,  
иешлаклохэм зыщтыримыгъафэу  
хэкынгээ зэрэлтихъугъэр ары.

Я 63-рэ такъикъым Соболевым  
пенальтикээ пчагъэм хигъэхъуягь.  
«Спартак» медальхэм афэбанэ.

### Гандбол. Суперлигэр

## Къафэнагъэр бэ

Урысыем гандболынкээ изэнэкьюкуу хэлэжьэрэ бзыльфыгъэ клубхэм  
пэшорыгъэшь ешлэгъухэр шлэхэу аухыштых. Суперлигэм хэтхэм зы  
зэлукэгъу е түу нахь къафэнагъэп.

Зичэзыу зэлукэгъухэм якэух-  
хэм шъащытэгъэузаэ.

«Лада» — «Астраханочка» — 32:27 (14:15), «Ставрополье» — «Звезда» — 20:34 (13:15), «Кубань» — «Луч» — 36:18 (19:11).

«АГУ-Адыифыр» гъэтхапэм и  
26-м ЦСКА-м Мыекуапэ щи-  
дешлэштэ. «Кубань» гъэтхапэм и  
24-м ЦСКА-м Краснодар щиу-

кэшт. «Кубань» гъэтхапэм и  
31-м Волгоград щиукашт «Ди-  
намэм». «Кубань» зэлукэгъур  
къизихыкээ «АГУ-Адыифыр» я  
9-рэ чыпшээ къэнэжьыщ. «Рос-  
тов-Доным» «Лучым», «Алисэм»  
къашуихыштэу тэлтэйтэ.

Пэшорыгъэшь ешлэгъухэм ауж  
гандбол командахээм чыпшээ  
къыдахыгъэм ельтыгъэу зэлукэ-  
гъоу ялещхэр къэнэфэштых.

### ЧыпПэхэр

1. «Ростов-Дон» — 38
2. «Лада» — 34
3. ЦСКА — 30
4. «Астраханочка» — 28
5. «Звезда» 28
6. «Кубань» — 26
7. «Ставрополье» — 16
8. «Университет» — 14
9. «АГУ-Адыиф» — 10



10. «Динамо» — 9

11. «Луч» — 6

12. «Уфа-Алиса» — 5.

Пэшорыгъэшь ешлэгъухэм ауж  
клубхэр хагъэунэфыкырэ чы-  
пшээм афэбэнэштых.

**Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр**  
**ЕМТЫЛЬ Нурбий.**

**Зэхэзыщагъэр  
ыкчи къыдэзы-  
гъэкырэ:**  
Адыгэ Республика  
лъэпкэ Иофхэмкээ,  
Иэкыб къэралхэм ашы-  
псурэ тильэпкээ-  
гъухэм адиряэ зэпхы-  
ныгъэхэм ыкчи  
къэбар жыгъэм  
иамалхэмкээ и Комитет  
Адресыр:  
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер зыдэ-  
шыэр:**  
385000,  
къ. Мыекуапэ,  
ур. Первомайскэр,  
197.

**Телефонхэр:**  
приемнэр:  
52-16-79,

Редакцием авторхэм  
къайхырэ А4-кіэ  
заджэхэрэ тхъапхэу  
зипчыагъэкээ 5-м  
емыхъухэрэр ары. Са-  
тырхэм азыфагу 1,5-рэ  
дэлъэу, шрифтыр  
12-м нахь цыкыненуу  
щытэп. Мы шапхъэ-  
хэм адимыштэрэ  
тхъгъэхэр редакцием  
зэкегъэкложых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

**Зыщаушыхъатыгъэр:**  
Урысые Федерацием  
хэутын Иофхэмкээ, тел-  
радиокъетын-  
хэмкээ ыкчи зэллы-  
Иэсэкыэ амалхэмкээ  
и Министерствэ  
и Темир-Кавказ  
ЧыпПэхъатыгъэр  
шытэп, зэраушыхъатыгъэ  
номерыр

**ПИ №ТУ23-00916**

**Зыщахаутыгъэр**  
ОАО-у  
«Полиграф-ЮГ»,  
385000,  
къ. Мыекуапэ,  
ур. Пионерскэр,  
268

**ЗэкІэмкі  
пчагъэр**  
4472  
**Индексхэр**  
П 4326  
П 3816  
Зак. 493

Хэутын узыц-  
кэлхэнэу щыт уахътэр  
Сыхъатыр  
18.00

Зыщахаутыгъэр  
уахътэр  
Сыхъатыр  
18.00

Редактор  
шхъялээр  
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялээм  
игуадзэр  
Мэцлээкъо  
С. А.

Пшъэдэкыж  
зыхырэ секретарыр

**Тхъаркъохъ**  
**А. Н.**